

Muistio

Helsingin yliopiston opettajankoulutuksen neuvottelukunnan kokous

Aika: Maanantai 21.3.2005, klo 14.00 – 16.00

Paikka: Soveltavan kasvatustieteen laitos, Siltavuorenpenger 10, sh 209

Läsnä: Hannele Niemi, vararehtori

Mirja Saari, varadekaani, humanistinen tiedekunta, puheenjohtaja

Kielo Haahtela, professori, biotieteellinen tiedekunta

Seppo Hentilä, professori, valtiotieteellinen tiedekunta

Tiina Hirvonen, Vantaan peruskoulutoimenjohtaja

Marjut Laitinen, professori, Sibelius-Akatemia

Heljä Linnansaari, hallintopäällikkö, käyttäytymistieteellinen tiedekunta

Matti Meri, professori, johtaja, soveltavan kasvatustieteen laitos

Margareta Nygård, Helsingin opetusviraston linjanjohtaja (ruots. kiel.)

Markku Pyysiäinen, johtava rehtori, Helsingin normaalilyseo

Jouko Rikkinen, professori, biotieteellinen tiedekunta

Heikki Saarinen, dekaani, matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

Inkeri Sava, professori, Taideteollinen korkeakoulu

Kirsi Tirri, professori, teologinen tiedekunta

Taina Kaivola, opettajankoulutuksen koordinaattori, sihteeri

1 Kokouksen avaus, esityslistan hyväksyminen ja läsnäolijat

Puheenjohtaja Mirja Saari avasi kokouksen klo 14.05. Esityslista hyväksyttiin esitetyssä muodossaan.

Todettiin, että paikalla oli 12 neuvottelukunnan jäsentä sekä pysyvät asiantuntijat taidekorkeakouluista.

Merkittiin tiedoksi, että opettajankoulutuksen neuvottelukunnan kokoonpanon päivittäminen toimintakauden loppuosaksi eli 2005 – 2006 on viivästynyt, sillä Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan nimeämät opiskelijaedustajat ovat vielä vahvistamatta.

2 Ajankohtaista

2.1 Pisa-tutkimuksen toteuttamisen kansallinen vastuu soveltavan kasvatustieteen laitokselle

Helsingin yliopiston soveltavan kasvatustieteen laitoksen koulutuksen arviointikeskus on valittu vastaamaan seuraavasta Pisa-tutkimuksesta Suomessa. Kahdessa edellisessä OECD-maiden koulusaavutustestissä suomalaisen 15-vuotiaat osoittivat erinomaista menestystä sekä äidinkielen että matematiikan taidoissa. Matti Meri kertoi menestyksen tuomasta lisääntyneestä kansainvälisestä kiinnostuksesta opettajankoulutustamme kohtaan sekä kansallisen tutkimusvastuun edellyttämistä toimenpiteistä Helsingin yliopistossa.

2.2 Opettajankoulutuksen foorum IV

Kevään keskustelutilaisuus, järjestyksessä neljäs opettajankoulutuksen foorum, pidettiin 15.3.2005 klo 18-20 Siltavuorenpengerillä. Tällä kertaa foorumin aiheena oli ” Kuinka

kohdata erityistä huolenpitoa tarvitseva oppilas koulussa?”. Aikaisemmista kerroista poiketen paikalle oli kutsuttu neljä eri asiantuntijaa (erityispedagogiikka, neuropsykologia, mielenterveys sekä maahanmuuttajaopetus/opettajankoulutus), jotka panelisteina keskustelivat yleisön kanssa. Paikalla oli lähestulkoon ennätysyleisö, yli 80 osallistujaa. Foorum järjestettiin tällä kertaa kenttäkouluverkostossa toimiville opettajille tarkoitettun Opetusharjoittelusymposiumin yhteydessä. Tilaisuus oli niin onnistunut, että seuraavakin foorum järjestään samaan tapaan osana opetusharjoittelusymposiumia marraskuussa. Aihe päätetään tarkemmin syksyn kokouksessa.

2.3 LUMA-koulutusiltapäivä 18.3.2005

Kumpulan kampukselle perutettu LUMA-keskus vietti yksivuotispäiväänsä järjestämällä koulutusiltapäivän, joka oli tarkoitettu perusopetuksen, lukion ja ammatillisten koulujen opettajille, opetushallinnon ja yritysmaailman edustajille sekä yliopistoväelle. Iltapäivän pääluentojen teemoina olivat ilmastonmuutos, Itämeren tila ja kestävä kehitys edistävää kasvatus luonnontieteiden opetuksen kannalta. Ohjelmassa oli myös useita kymmeniä työpajoja, joiden aiheet vaihtelivat vihreästä kemiasta ja aerosolifysiikasta jääkiekon ja fysiikan opiskelun yhteyksiin. Paikalla oli yli kolmesataa osallistujaa, joista merkittävä osa oli opettajaksi opiskelevia, jotka sekä osallistuivat järjestelyihin että perehtyivät luonnontieteiden opetukseen yhdessä täydennyskouluttautuvien opettajien kanssa.

2.4 Opettajankoulutuksen strategian päivittämistyöryhmän perustaminen

Helsingin yliopiston seuraavan toimintakauden 2007-2009 strategiaa valmistellaan parhailaan. Eri koulutus- ja tieteenalojen työryhmiltä on pyydetty esityksiä siitä, mitä teemoja ko. aiheesta strategiassa toivotaan korostettavan. Opettajankoulutuksesta varsinkin aineenopettajan koulutus oli näkyvästi esillä edellisen kauden strategiassa. Päätettiin perustaa työryhmä, jonka tehtävänä on päivittää Helsingin yliopiston opettajankoulutuksen strategia 2002-2006 seuraavaan toimitakautta varten sekä ehdottaa siitä esiin nostettavia teemoja koko yliopiston toimintastrategiassa mainittavaksi. Työryhmään ilmoittautuivat Matti Meri, Markku Pyysiäinen, Mirja Saari ja Taina Kaivola. Työryhmän on tarkoitus laatia ehdotus neuvottelukunnan kommentoivaksi huhtikuun aikana.

3 Opettajankoulutuksen työryhmien kuulumiset

3.1 Aineenopettajakoulutuksen yhteistyöryhmä, pj. Markku Pyysiäinen, sihteeri Helena Laurila

Tarkasteltiin Markku Pyysiäisen johdolla aineenopettajankoulutuksen pedagogisiin opintoihin pyrkineiden opiskelijoiden määriä suhteessa konsistorin asettamiin oppiainekohtaisiin kiintiöihin. Todettiin, että kiintiöt täyttyvät edelleen hyvin. Oppiaineista uskonnon ja biologian opettajan pedagogisiin opintoihin on kiintiöön verrattuna eniten perustutkintoa suorittavia hakijoita (uskonto: kiintiö 35, hakijoita 91, biologia: kiintiö 15, hakijoita 44). Aikuisopetukseen painottuviin opettajan pedagogisiin opintoihin hakee edelleen huomattavan paljon enemmän maisterin tutkinnon jo suorittaneita kuin asetettu kiintiö mahdollistaa ottaa sisälle (kiintiö 45, hakijoita 275). Maisterin tutkintoonsa nämä opinnot voi toistaiseksi sisällyttää vain valtiotieteellisen tiedekunnan opiskelijat sekä käyttäytymistieteellisestä tiedekunnasta kasvatustiedettä pääaineenaan opiskelevat (kiintiö 35, hakijoita 84). Aikuisopetuksen suuntuneiden opettajan pedagogisten opintojen järjestäminen edellyttää pian kehittämistoimenpiteitä, jotta ilmiselvään tarpeeseen voidaan astata nykyistä paremmin.

Lisäksi merkille pantavaa on, että tällä hetkellä nämä opinnot toteutetaan opetusministeriön rahoituksella, joka päättyy jo vuoden 2006 lopussa.

Todettiin, hyvistä hakijamääristä huolimatta rekrytointiin on panostettava koko ajan. Kansainvälisti tarkastellen kiinnostus opettajan työtä kohtaan on vähenemässä. Meilläkin on viitteitä siitä, että useat hankkivat opettajan pätevyyden hätävaraksi tai meriitiksi muita kuin varsinaisia opettajan tehtäviä varten.

3.2 Kenttäkouluverkoston tukiryhmä, pj. Matti Meri, koordinaattori Erja Syrjäläinen

Varsinainen tukiryhmä ei ole viimeaikoina kokoontunut, sillä hanke etenee aiemmin tehtyjen päätösten ja linjausten suunnassa. Ohjauskoulutukset ovat sujuneet suunnitellulla tavalla ja kenttäkoulujen opettajat ovat osallistuneet niihin aktiivisesti. Myös ohjauspalkkiota koskevat epäselvyydet on saatu selvitettyä. Koordinaattori Erja Syrjäläisen työpariksi on nimitetty TM Anu Siikaniva, joka toimii praktikum-amanuenssina ainakin luokanopettajankoulutuksessa, lastentarhanopettajankoulutuksessa sekä koti- ja käsityöopettajan koulutuksessa.

Lähitulevaisuuden näkymiä varjostaa resurssipula, joka saattaa hankaloittaa kenttäharjoittelun toteutumista suunnitellussa laajuudessaan ainakin aineenopettajan koulutuksessa. Harjoitelupaikkoja on tarjolla, mutta rahat eivät ehkä riitä ohjauspalkkioiden maksamiseen.

3.3 Ruotsinkielisen aineenopettajakoulutuksen kehittäminen, pj. Mirja Saari, koordinaattori Ida Käll

Helsingin yliopiston ja Åbo Akademin yhteistyönä toteuttaman ruotsinkielisen aineenopettajan koulutuksen suunnittelu on edennyt. Helsingin yliopisto on tehnyt sopimusluonnoksen, johon Åbo Akademi ottanee lähiaikoina kantaa. Hankkeen puolipäiväisenä koordinaattorina toimii nykyisin Ida Käll edellisen koordinaattorin siirryttyä tutkijaksi.

4 Opettajankoulutuksen painopisteet yliopiston seuraavan toimintakauden aikana 2007 – 2009

Käytiin lähetekeskustelu neuvottelukunnan suosituksista opettajankoulutuksen painopistealueista seuraavalla toimintakaudella. Keskustelussa pohdittiin seuraavia teemoja:

Hannele Niemi toi esille tarpeen ja toiveen jatkaa eteenpäin samalla opettajankoulutusta antavien tiedekuntien yhteistyöhön perustuvalla linjalla. Euroopan opettajankouluttajien keskuudessa meidän toteuttamistapamme on johtoajatuksena kehittämistoimenpiteissä. Koulutuksessamme keskeistä on, että meiltä valmistuvalla opettajalla on vankka aineenhallinta, pedagoginen osaaminen sekä yhteiskunnallinen näkemys. Heillä on myös hyvät valmudet edistää erilaisten oppilaiden oppimista ja ottaa huomioon konteksti, josta oppilaat tulevat kouluun. Näiden valmiuksien kehittymistä tuetaan panostamalla koulutusvaiheessa yhteistyöhön myös yliopiston ulkopuolisten tahojen kanssa (YVV eli yhteiskunnallinen vuorovaikutus).

Perus- ja täydennyskoulutuksen jatkumon konkretisoiminen edellyttää perustutkinto-opetuksessa vähälle huomiolle jäävien sisältöjen aukikirjoittamista ja tarkastelemista suhteessa työelämästä tulevaan tarpeeseen. Yhtenä merkittävänä yhteiskunnasta tulevana tarpeena on maahanmuuttajaopettajien huomioiminen mahdollistamalla heidän kouluttautumisensa Suomessa muodollisesti päteviksi opettajiksi.

Millaisia tutkintovaatimuksia tai muuta kurssitarjontaa opettajaksi opiskeleville ainelaitoksilla tarvitaan nykytilanteeseen verrattuna? Esimerkiksi Taideteollisessa korkeakoulussa on kokonaan omat tutkintovaatimukset opettajaksi valmistuville. Erityiskysymyksenä on tarve kouluttaa enemmän aikuisopetukseen suuntautuvia opettajia, sillä eläköityminen tuottaa merkittävän vajeen. Jo nyt useat taideopettajat ovat vailla muodollista pätevyyttä. Myös heidän koulutustaustansa on usein niin kirjava, että on vaikeaa määrittää, minne heidän olisi lähdeittävä hakemaan pedagogista pätevyyttä, ammatilliselle vai yliopistolliselle puolelle.

Valtiotieteellisessä ei ole juurikaan tehty erityisiä toimenpiteitä. Ryhdistäytyminen saattaisi olla tarpeen mm. sen vuoksi, että yhteiskuntatieto aloittaa itsenäisenä oppiaineena lukiossa ja saa omat ylioppilaskoekysymykset jo vuonna 2006. Kysyttiin myös, olisiko tämä perusopetuksen ja lukion opetus suunnitelmien uudistuminen kokonaisuudessaan syytä ottaa huomioon strategiassa?

Entä oppilashuolto, näkyykö se tarpeeksi? Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen järjestäjän näkökulmasta oppilashuollollisten valmiuksien tuottamisen tärkeys korostuu sekä opettajien perus- että täydennyskoulutuksessa.

Aikuisoppilaitosten opettajien kouluttamista pidettiin tärkeänä kysymyksenä. Puhuttiin lyhyesti myös mahdollisista yhteistyökuvioista ammatillisen opettajankoulutuksen kanssa. Myös yliopistopedagogisia opintoja on edelleen kehitettävä siihen suuntaan, että ne tuottavat laaja-alaisen opettajan pätevyyden.

Muutoksen kohtaaminen opettajana on aihe, joka on tsestään selvästi oleellista nyky-yhteiskunnassa. Muistutettiin edelleen myös siitä, että virkajärjestelyihin liittyvät huomiot on oltava jatkossakin esillä strategiassa tiedekuntien toimenpiteissä. Huolestuttavan moni opettajankoulutuksesta vastaava yliopistonlehtori on määräaikaisessa työsuhteessa.

Peruskoulun opettajuutta koskevassa keskustelussa pohdittiin mahdollisuuksia tarjota nykyistä useammille aineenopettajaksi opiskeleville sivuaineeksi luokanopettajan monialaisia opintoja. Ne tuottavat kaksoiskelpoisuuden, joka on osittain päällekkäistä ja näin ollen tutkintoon sisällytettynä ehkä tarpeetonta. Vain harvat aineenopettajaksi opiskelevat haluavat tällä hetkellä jättäytyä ainoastaan yhden opettettavan aineen varaan ja ottaa sivuaineeseen monialaiset opinnot. Toisaalta yhdistelmä tuottaa työllistymismahdollisuuksia pienituntisten aineiden opettajiksi valmistuville perusopetuksessa. Harvaanastuilla seuduilla aineenopettaja, jolla on sivuaineena monialaiset opinnot voivat olla jatkossa entistä tervetulleempia työntekijöitä yhtenäiskouluissa. Soveltavan kasvatustieteen laitoksen resurssit eivät riitä ilman lisärahoitusta monialaisten opintojen sisäännoton laajentamiseen aineenopettajan koulutuksen puolella nykyisestään.

5 Seuraavan kokoontumisen ajankohta ja paikka

Päätettiin pitää seuraava kokous maanantaina 17.10.2005 klo 14.00 – 16.00. Aiheena on Helsingin yliopiston opettajankoulutuksen arviointi sekä yhteiskunnallinen vuorovaikutus.

6 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.00.

Asiapaperit:

Helsingin yliopiston opettajankoulutuksen strategia 2002–2006 päivitettäväksi.

Luonnos neuvottelukunnan ehdotuksesta strategisiksi painopistealueiksi.